



Nebojša R. Kuzmanović^[1]

Archív Vojvodiny
Nový Sad (Srbsko)

UDC 329.12:929 Милетић С.
Originálny vedecký článok
Priятý: 23.2.2026
Акceptovaný: 1.4.2026
doi: 10.5937/napredak7-65121

Slovenská horlivosť Svetozara Miletića

Abstrakt: Autor poukazuje na vzťahy, ktoré počas rokov aktívneho politického pôsobenia Svetozara Miletića existovali medzi ním a inými nemaďarskými národmi z uhorského štátneho územia s osobitným dôrazom na Slovákov. Snažiac sa poukázať na konštantnosť týchto väzieb autor upozorňuje jednak na významné biografické údaje z Miletićovho života, jednak na dôležité politické momenty, v ktorých na historickú scénu ako Miletićoví priatelia vstupujú aj národne uvedomelí Slováci, jeho priatelia, spolupracovníci, ale aj tí, ktorí osobnou voľbou smrti dokazujú vernosť spoločnému slovanskému bratskému boju za národnú emancipáciu.

Najvýznamnejšej postave slovenského národného obrodenia Ľudovítovi Štúrovi autor venuje osobitnú pozornosť vo výskume, pretože práve on rozhodujúco ovplyvnil politické formovanie budúceho srbského predáka.

Kľúčové slová: Svetozar Miletić, Ľudovít Štúr, Srbi, Slováci, Uhorsko, Slovania, jednota, sloboda

Miletić vstúpil do politických dejín ako veľký bojovník za národné práva a slobodu Srbov, Slovákov a Rumunov v niekdajšom Uhorsku. Bol veľmi populárny a zbožňovaný v slovenskom národe, ako čo aj Štúr bol v srbskom. Jeho meno sa spomínalo s veľkou úctou po celom Slovensku. Svetozar Miletić a Đorđe Stratimirović, vodca srbských povstalcov vo Vojvodine, stali sa roku 1866 čestnými občanmi Martina, kde sa aj dnes nachádza sídlo Matice slovenskej. Keď bola zatvorená Matica slovenská roku

1875, Miletić ako srbský národný poslanec v Uhorskom sneme silne protestoval proti tomuto. Jeho protest bolo počuť aj v európskej verejnosti. Ako na znak úcty a vďaky v tých rokoch na Slovensku boli udeľované medaily s Miletićovou podobizňou (Krajčovič, 1970, s. 437).

Pre zakladanie sa za práva potlačených národov Miletić bol obžalovaný a odsúdený zo strany uhorských vrchností a ako veľmi dôležitý príspevok k srbsko-slovenskému bratstvu Jozef Škultéty

[1] kuzmanovic62@gmail.com; <https://orcid.org/0009-0002-9486-8523>



Svetozar Miletić, litografia z roku 1867

Foto: Wikipédia

uvádza obeť jedného Slováka. Totiž, synovec Samuela Tomášika Bohoslav Tomášik spáchal samovraždu, len aby nemusel byť obviňovať Miletića pri súdnom konaní (Škultéty, 1927).

Najznámejší vojvodinský srbský politik Svetozar Miletić v Bratislave strávil tri školské roky. Dva roky sa učil filozofiu na evanjelickom lýceu (1844 – 1846) a druhý ročník právne vedy na katolíckej akadémii (1847 – 1848). Miletić v Bratislave študoval v období, keď srbská mládež na Slovensku bola najaktívnejšia a keď Ľudovít Štúr, duchovný predák slovenského národa, bol ideovo a politicky najangažovanejší.

Miletić svoje názory formoval pod priamym vplyvom Ľudovíta Štúra – uvádza Kovijanić (Kovijanić, 1976) a dodáva: „On mu bol najskvelejším vzorom. Svojím prirodzeným nadaním, silnou energiou a zanietením, bojovým revolučným duchom, obetavosťou v boji za národné práva a slobodu, za zjednotenie juhoslovanských národov, svojimi názormi na svet a ciele ľudského života, svojou prácou a hlásaním vseslovanskej vzájomnosti Svetozar Miletić, bratislavský Sveslav, veľmi pripomína svojho veľkého bratislavského učiteľa Ľudovíta Štúra, nadšeného nasledovateľa

a podporovateľa všeslovanských ideí Kollára, Chomjakova и Mickiewica. Práve on sa v 60. a 70. rokoch stane „idolom národa“ tak, ako čo Štúr bol v rokoch 40. a 50.“ (Kovijanić, 1976, s. 63).

Miletić básne začal písať v poslednom gymnaziálnom ročníku. V *Budímsko-peštianskom skroteči* z 18. mája 1844 mu vyšla báseň *Žalospev pri smrti Konstantina Marinkovića*, v ktorej smútil za svojím profesorom vierovyznania a etiky, „múdrym mentorom“, ktorý svojím žiakom „vštepil koreň ľudskosti“. Pri konci gymnaziálneho školenia napísal báseň v deseterci *Ekloga alebo pastierska hra*.

Miletić v Bratislave pokračuje s písaním básní, ktoré uverejňuje v časopisoch. Tak mu Srbské národné noviny na rok 1944 (č. 15) uverejnili báseň *Milošova rozlúčka*. Miletić v tejto básni opisuje lúčenie Miloša Obilića so svojou milou pred začiatkom Kosovského boja. Redigujúc rukopisné noviny *Srbský sokol* Miletić v nich tiež uverejnil viacero básní. Z nich zostala známa iba jedna *Srbskému sokolovi* vstupná báseň v prvom čísle novín (január 1846), ktorú uverejnil Miša Dimitrijević v *Braníku* na rok 1885 (č. 5) (Kovijanić, 1976, s. 41-42).

Ako mládežnícky básnik Miletić sa svojimi básňami prejavil v *Slavjanke* (1847). Tam uverejnil šesť svojich vlasteneckých a panslavistických básní: *Slavjanky*; *Stefan Dušan Silný, cár srbský*; *Vilinský zbor*; *Srbsku*; *Lodiari a Spasiteľova noc*. S veľkým zanietením píše o Slovanstve, *Od Uralu až po Tatry, od Ladoga až po Skadar*:

Ja som Slavjan srbského rodu,
V hrudi mi horí vatra,
Pre slavjanský život nový.
Ó, Slavjani, bratia drahí,
Prišla aj naša chvíľa...

Risto Kovijanić nás oboznamuje s faktom, že mu cenzor Subotić vyhodil nasledovné verše:

Nechod' k Labe, ach Vltava,
Teč, teč do Dunaja...
Rozdrvíme nášho diabla (Kovijanić, 1976, s. 51).

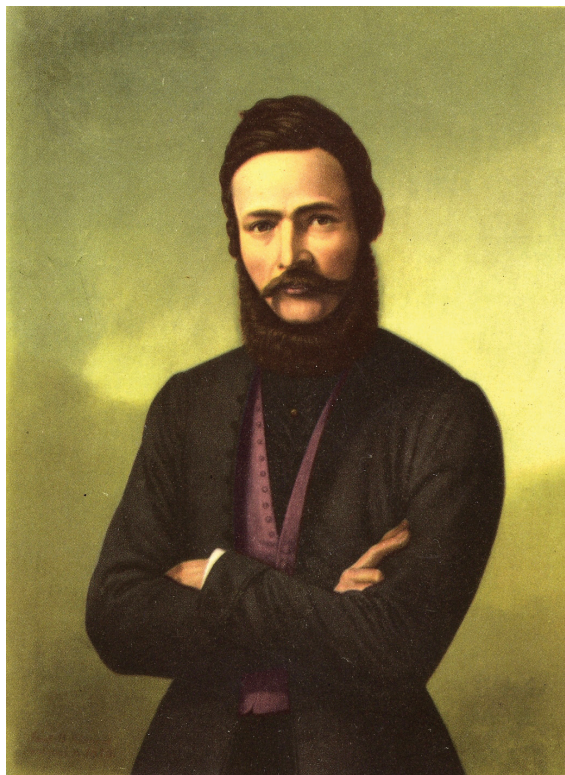
Tu, z celej slávy konca
Lodiarske počuť „ach!“
Z Nevy, Visly a Dunaja
A Vltavy, kde je krížna cesta
Vo Vzájomnosti chrániac Horu
Kde počuť pieseň Slavského zboru,
Budúcnosti vzdávajúc hold...

Východ horí ako svitanie,
Je to slávny hviezdny plameň.

Báseň *Spasiteľova noc* má 1100 veršov a je napísaná v dramatickej podobe. Symbolicky je rozdelená do troch spevov: *Večer*, *Hluchá chvíľa*, *Zora*. V treťom speve je predpovedaná budúcnosť Slovanov v duchu štúrových myšlienok a túžob. Génus vychádzal od Grékov a Rimanov k Nemcom, od Nemcov k Slovanom:

„Génus čoskoro príde Sláve (Slávia)
Tu je všeličo ešte v povojníku,
Budúcnosť v prvom vývoji...
.....
A posledné, ešte sú zriedkavé písmená,
Aby zvonili sťa hádanka,
Génus Slávy nesie pre ňu kľúča,
Všetky národy nech sa sveta učia.

Miletić sa začal venovať politike ešte v Bratislave, kde sa ako očarujúci propagátor všeslovanských



Portrét Ľudovíta Štúra z druhej polovice 19. storočia
Foto: Wikipédia

myšlienok stal vodcom srbských mládežníckych kruhov. Ako študent, ešte v Prešporku a redaktor *Slavjanky* – hovorí Skerlić – bol dušou vtedajšieho srbského mládežníckeho hnutia, vo Vzbure zvonil na poplašné zvony v Šajkaške... Už v roku 1864 jeden maďarský minister povedal v parlamente o Miletičovom Novom Sade, „že mu to nepokojné srbské mesto zapríčiňuje bolenie hlavy viac ako 24 slovenských stolíc“ (Skerlić, 1987, s. 93). V čase Miletičových štúdií bola Bratislava politickým centrom Uhorska, kde Miletić upútal pozornosť rakúskej polície Proglasom z 8. februára 1847, ktorý

bol zaslaný srbskej mládeži, aby sa zhromaždila okolo *Slavjanky*.

V liste Atanasovi Jovanovićovi, ktorý Štúr napísal v srbčine „v Prešporku d. 17 / ... 8482“, píše: „Drahý priateľu, za týchto okolností prichádza náš drahý brat Svetozar Miletić, najúprimnejší Slovan, do Viedne, aby tam videl všetko, najmä vaše súčasné zámery a ašpirácie. Povedzte mu, prosím, o všetkom a zdôverte sa mu so všetkým. Je to veľmi dôležité, aby ste to vedeli...“ (Popović, 1925, s. 268).

Štúrov vplyv na mladého Miletića bol veľký, pre neho bol Štúr veľkým vzorom. Vidno to z listu

z 21. februára 1856, ktorý Miletić napísal Hadžićovi pri príležitosti Štúrovej tragickej smrti. „Za pestovanie ideálneho vzletu – hovorí Miletić – vo mne i v mnohých vybraných mladých srbských mužoch, máme sa poďakovať Štúrovi... Štúr bol mojím živým vzorom po vzbure, ktorý najviac prispel, aby som sa pridol k svetu ideálu a v oblasti praktického života“ (Savić, 2015 s. 97). Štúr mal na Miletića „nesmierny vplyv“ – hovorí Mihailo Polit-Desančić (Savić, s. 94).

Hneď ako prišiel do Bratislavy, mladý Miletić bol veľmi nadšený všeslovanskými myšlienkami, ktoré Štúr propagoval. Jeho slovanské ideály boli ovplyvnené tradíciou, ktorá bola založená na novosadskom gymnáziu pod vedením Šafárika. Činnosť Miletića v Bratislave je naplnená Štúrovými myšlienkami a všeslovanskými myšlienkami, o čom svedčia aj jeho listy, korešpondencia a básne. V nich neustále používa tieto pojmy: „syn srbského rodu“ a veľký „Slovanský národ“. Miletić neustále sníva a spieva o veľkej vlasti *Matky Slávií, Sláve, Savoslávií*, od Uralu po Skadar.“ Je to Kolárova *Všeslawie, vlast naše*, Štúrova a všetkých štúrovcov *Všeslávia od Adrie po Ural*, Hodžova *Sláva Matka, hviezda jasná* z mládežníckeho almanachu *Plody* (1836), rovnako tak aj Miletićova matka „Sláva“, „hviezda jasná“ a „biela zora“ z mládežníckej Slavjanky, ktorej Miletić dal meno a v ktorej podpísal „Sveslav“ a pridol si ho k svojmu menu ako symbol svojej ideologickej aspirácie, ako si napríklad Štúr pridol meno Velislav, Hurban a Hodža Miloslav, a mnoho ďalších ohnivých štúrovcov podobné mená (Pravoslav, Bojislav, Horislav, Dobroslav, Jelislav, Ľuboslav atď.)“, píše Kovijanić (Kovijanić, 1976, s. 153).

Štúr ovplyvnil aj politickú orientáciu mladého Miletića. „Zo Štúrovej školy vyšiel, okrem iných, aj

národný bojovník Svetozar Miletić a slávny vedec Đura Daničić,“ hovorí Jozef Škultéty (Škultéty, 1927, s. 93). „Skutočnosť, že srbský ľud mal v rozhodujúcich momentoch 19. storočia tak odhodlaného a nekonečne obetavého vodcu, ktorý sa riadil vysokým vedomím odhodlania a povolania Srbov a Slovincov, zásluha je aj veľkého Ľudovíta Štúra,“ hovorí Mita Klicin. Štúr bol veľmi populárny a obľúbený vo vedeckých, literárnych a politických kruhoch srbskej Vojvodiny a vtedajšieho srbského kniežatstva, preto bol zvolený za člena srbskej učenej spoločnosti v Belehrade (dnes SANU). Andrej Mráz tvrdí, že pre Štúra bolo naplánované „miesto profesora politológie na Vysokéj škole v Belehrade“ (Mráz, 2015, s. 70).

Štúr bol tiež osobným priateľom Jovana Hadžića, druhého Miletićovho patróna, a udržiaval styky s Belehradom, Novým Sadom a Karlovcami, so Srbmi vo Viedni a v Pešti, s Vukom, kniežaťom Mihailom, Nikanorom Grujićom, Teodorom Pavlovićom a ďalšími významnými Slovanmi (Jerković, 2015, s. 95).

Miletić, ktorý nasledoval svojho učiteľa Štúra, predniesol v rokoch 1866 až 1882 v Uhorskom sneme niekoľko významných prejavov, v ktorých obhajoval práva Slovákov. Najvýznamnejší je ten z roku 1868 s názvom *Otázka národnosti*, v ktorom vyslovene obhajoval právo Slovákov hovoriť ich jazykom. Za svoje povestné proslovanské zakladanie Miletić bol obžalovaný maďarskými orgánmi a potom aj odsúdený na tri roky väzenia. Takto nielenže svoje myšlienky, básne a idey, ale aj seba samého hlboko zabudoval do srbsko-slovenskej spolupráce a bratstva.

Literatúra

126 |

- Jerković, J. (1991). *Teodor Pavlović and the Slovaks*. In: *Serbian-Slovak literary and cultural relations*, 95–101. Novi Sad: Matica srpska. [In Serbian]
- Kovaček, B. (1991). *Serbian press about the ban on Matica slovenska*. In: *Serbian-Slovak literary and cultural ties*, 193–209. Novi Sad: Matica srpska. [In Serbian]
- Kovijanić, R. (1979). *Serbian Romantics in Slovakia*. Novi Sad: Matica srpska. [In Serbian]
- Kovijanić R. (1976). *Svetozar Miletić (in studies)*. In: *Proceedings of Matica Srpska for History*, 14, 153–157. Novi Sad, Matice srpska. [In Serbian]
- Kovijanić, R. (1967, 26th February). *Slovak Bohuslav Tomašik committed suicide to avoid having to accuse Svetozar Miletić of "high treason"*. *Politika*. Beograd: Politika. [In Serbian]
- Krajčovič, M. (1970). *Slovaks and united Serbian youth*. Novi Sad: Matica srpska. [In Serbian]
- Mráz, A. (2015). *Ludovít Štúr in the Slovenian life according to in 1849*. In: *Štúrov zborník*, 70. [In Slovak]
- Popović, P. (1925). *Two older letters, Miklošić's and Štúr's*. In: *Contributions to literature*, IV, 268. [in Serbian]
- Savić, Milan (2015). *Matula, Štúr and Slavs [in Slovak]*. In: *Štúrov zborník*, 366. 97, VI. [In Serbian]
- Skerlić, J. (1987). *Youth and Its Literature 1848-1871*. Beograd: Prosveta. [In Serbian]
- Škultéty, J. (1927). *Serbs and Slovaks*. Novi Sad, *Letopis Matice srpske*, 313, (1–3), 93–100. [In Serbian]